

IV. ЗЕМЕЛЬНЕ, АГРАРНЕ, ЕКОЛОГІЧНЕ, ПРИРОДОРЕСУРСНЕ ПРАВО

УДК 349.6

Демчук Т. І.,
аспірантка кафедри аграрного,
земельного та екологічного права
Національного університету
Одеська юридична академія»

ДОСТУП ДО ЕКОЛОГІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ ГРУЗІЇ

Наукова стаття присвячена аналізу чинного законодавства Грузії у галузі доступу до екологічної інформації. У дослідженні аналізується поняття «екологічна інформація», механізм її отримання, терміни надання інформації зацікавленим суб'єктам та підстави відмови від надання інформації.

Ключові слова: публічна інформація, Грузія, законодавство, екологічна інформація, інформація про навколишнього середовища, доступ до екологічної інформації.

Научная статья посвящена анализу действующего законодательства Грузии в области доступа к экологической информации. В исследовании анализируется понятие «экологическая информация», механизм ее получения, сроки предоставления информации заинтересованным субъектам и основания отказа от предоставления информации.

Ключевые слова: публичная информация, Грузия, законодательство, экологическая информация, информация о окружающей среде, доступ к экологической информации.

The scientific article is devoted to the analysis of the current legislation of Georgia in the field of access to environmental information. The study analyzes the concept of "environmental information", the mechanism for its receipt, the timing of providing

information to interested parties and the grounds for refusing to provide information.

Keywords: public information, Georgia, legislation, environmental information, information on the environment, access to environmental information.

Постановка проблеми. В умовах науково-технічного прогресу та динамічного розвитку суспільства особливої уваги набуває питання вільного доступу до екологічної інформації. Це пов'язано, насамперед, з екологічною кризою, яка склалася у світі. Екологічна проблема досить гостро відчувається в повсякденному житті людини, особливо в сфері збереження якості життя. Тому законодавчі органи різних країн світу змінюють та вдосконалюють своє законодавство задля кращої поінформованості громадян та збереження стабільного й благополучного навколишнього середовища для своїх громадян.

Після розпаду Радянського Союзу кожна з колишніх республік почала розбудувати свою демократичну державу з новітнім законодавством. Здобувши незалежність грузинські законодавці поступово почали приділяти увагу екологічній поінформованості своїх громадян.

Зросла активність громадянського суспільства у сфері збереження довкілля та охорони навколишнього середовища. Серед основних причин такої активності є: 1) масова та незаконна вирубка лісів, адже вважається, що в Грузії немає промислових лісів; 2) великий відсоток викидів в атмосферне повітря від наземного транспорту; 3) скидання стічних вод, які забруднюють річки тощо.

Аналіз дослідження даної проблеми. Грузинські науковці вважають, що існує дві основні причини глобальних екологічних проблем: 1) науково-технічний прогрес породжує ріст цих проблем, які потрібно вирішувати на усіх етапах розвитку держави; 2) охорона навколишнього середовища в Грузії не є пріоритетним напрямом державної політики [1, 2].

На нашу думку, аналіз грузинського законодавства у сфері доступу до екологічної інформації є дуже актуальним на сьогодні та може бути корисним для зміни та вдосконалення

українського законодавства у цій сфері, адже обидві держави є пострадянськими та здобули незалежність в один період часу. Він потрібен для усунення недоліків та реформування усієї системи доступу до інформації про стан навколишнього середовища.

Метою дослідження є проведення комплексного аналізу чинного грузинського законодавства у сфері доступу до екологічної інформації.

Виклад основного матеріалу. Доступ до екологічної інформації в Грузії регулюється низкою законодавчих актів. Зокрема, ст. 24 Конституції Грузії від 24 серпня 1995 року закріплює, що кожна людина має право вільно отримувати та поширювати інформацію, висловлювати свою думку усно, письмово або в інший спосіб. Основний Закон Грузії визначає випадки обмеження вищезазначеного права, зокрема відповідно до п. 4 ст. 24 таке право може бути обмежене законом, якщо це необхідно для захисту національної безпеки, територіальної цілісності або громадської безпеки, попередження злочинності, захисту права і гідності інших осіб, конфіденційної інформації, а також для запобігання розголошенню інформації або забезпечення незалежності та неупередженості суду [3].

Згодом був прийнятий Закон Грузії «Про захист навколишнього середовища» від 10 грудня 1996 року. Відповідно до ст. 4 даного закону навколишнє середовище – це поєднання природного середовища і довкілля (культурного середовища), яке включає в себе живі і неживі природні елементи, природний і антропогенний ландшафти, тощо. Під природнім середовищем законодавство Грузії розуміє, що це складова частина навколишнього середовища, яка включає взаємопов'язані природні елементи і сформовані ними природні ландшафти. Охорона навколишнього середовища являє собою поєднання адміністративних, економічних, технологічних, політико-правових та соціальних заходів для забезпечення стійкості і відновлення існуючого природного балансу в навколишньому середовищі.

Інформація про навколишнє середовище – це вся інформація представлена в письмовій, візуальній, електронній,

вироблений або будь-якій матеріальній формі за наступними темами: 1) стан екологічних елементів, таких як повітря, атмосфера, вода, ґрунт, земля, ландшафт, природні об'єкти, включаючи болото, берегову лінію і морську зону, біорізноманіття та його компоненти, включаючи генетично модифіковані організми та взаємодія цих елементів; 2) фактори, такі як енергія, шум, випромінювання і відходи, включаючи радіоактивні відходи, хімічні речовини, викиди й інше забруднення, що впливають або можуть впливати на стан екологічних елементів; 3) заходи (включаючи адміністративні заходи), такі як політика, законодавство, плани, програми, природоохоронні угоди, а також заходи, які впливають або можуть вплинути на екологічні елементи, а також на ті види діяльності, які існують для захисту цих елементів; 4) повідомляє про здійснення природоохоронного законодавства; 5) витрати, вигоди та інші економічні аналізи й допущення, які використовуватимуть у рамках передбачених заходів; 6) здоров'я і безпеки людини, в тому числі забруднення ланцюга харчових продуктів, умов життя людини, об'єктів культури та стану суміжних будівель, оскільки вони впливають або можуть вплинути на: стан екологічних елементів, фактори, заходи та витрати [4].

Закон Грузії «Про захист навколишнього середовища» зобов'язав Міністерство охорони навколишнього середовища та сільського господарства Грузії здійснювати гео-екологічну оцінку та підготовку екологічної інформації щодо областей, басейнів річок і водойм, територіальних вод Чорного моря, континентального шельфу, виключної економічної зони, існуючих гідрометеорологічних та геодинамічних процесів, а також забезпечити доступ до екологічної інформації грузинським громадянам.

Відповідно до ст. 14 вищезазначеного Закону для інформування громадськості Міністр охорони навколишнього середовища та сільського господарства Грузії один раз на чотири роки затверджує національну доповідь про стан навколишнього природного середовища. Правила складання національної доповіді про стан навколишнього середовища визначається

урядом Грузії. Витрати, пов'язані з публікацією та розповсюдженням національних звітів, фінансуються з державного бюджету.

У системі Міністерства охорони навколишнього середовища та сільського господарства Грузії функціонує Екологічний інформаційно-освітній центр (далі – Центр), метою якого є підвищення екологічної обізнаності, підготовки, перепідготовки, сертифікації, кваліфікації та викладання [4].

Розмір плати за послуги, що надаються Центром, визначається Постановою Уряду Грузії.

30 жовтня 2001 року на території Грузії набрала чинності Орхуська конвенція «Конвенція про доступ до інформації, участь громадськості у процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосується довкілля» (далі – Конвенція) від 1998 р. Основоположними засадами даної Конвенції є:

1) доступ громадськості до екологічної інформації – це стосується, наприклад, питання шкідливого пливу на навколишнє середовище чи здоров'я людини;

2) громадськість має право брати участь у вирішенні екологічних проблем;

3) право на апеляцію – у випадку порушення вище зазначеного права або природоохоронного законодавства зноски.

Орхуська конвенція зобов'язала державні органи як Грузії, так усіх держав-членів, що підписали та ратифікували даний міжнародний договір забезпечити, у межах національного законодавства, процедури надання громадськості екологічної інформації.

Відповідно до ст. 2 Конвенції «екологічна інформація» означає будь-яку інформацію в письмовій, аудіовізуальній, електронній чи будь-якій іншій матеріальній формі про:

А) стан таких складових навколишнього середовища, як повітря і атмосфера, вода, ґрунт, земля, ландшафт і природні об'єкти, біологічне різноманіття та його компоненти, включаючи генетично змінені організми, та взаємодію між цими складовими;

Б) фактори, такі як речовини, енергія, шум і випромінювання, а також діяльність або заходи, включаючи

адміністративні заходи, угоди в галузі навколишнього середовища, політику, законодавство, плани і програми, що впливають або можуть впливати на складові навколишнього середовища, зазначені вище в підпункті А), і аналізі затрат і результатів та інший економічний аналіз і припущення, використані в процесі прийняття рішень з питань, що стосується навколишнього середовища;

В) стан здоров'я та безпеки людей, умови життя людей, стан об'єктів культури і споруд тією мірою, якою на них впливає або може вплинути стан складових навколишнього середовища або через ці складові, фактори, діяльність або заходи, зазначені у підпункті Б) [5].

На органи державної влади Грузії покладено обов'язок постійно поновлювати екологічну інформацію, яка стосується роду їх діяльності та створити обов'язкові системи для забезпечення належного надходження в державні органи інформації про заплановані та здійснювані заходи, які можуть істотно впливати на навколишнє середовище (ст. 5 Конвенції).

Всі питання процедури отримання екологічної інформація регламентуються Загальним адміністративним кодексом Грузії (далі – Кодекс) прийнятим 25 червня 1999 року.

Відповідно до ст. 28 Кодексу доступ до публічної інформації відкритий, крім випадків, передбачених законодавством та персональними даними, державною або комерційною таємницею. Органи державної влади Грузії зобов'язані забезпечити активне розголошення публічної інформації у порядку та на умовах, встановлених відповідним підзаконним нормативним актом [6].

Під публічною інформацією законодавець розуміє офіційний документ, до якого належать усі креслення, моделі, плани, фотографії, електронна інформація, відео та аудіо записи, а також інформація, яка отримана, опрацьована або створена державними органами влади Грузії.

Ст. 36 Кодексу визначає відповідальну особу (державного службовця) за забезпечення доступу до публічної інформації та активну її публікацію. Відповідно до ст. 37 Кодексу кожна людина має право запросити публічну інформацію у тому стані і

формі, у якій вона існує, а також ознайомитися з інформацією в оригіналі. Якщо існує ризик пошкодження оригіналу, державна установа зобов'язана надати можливість ознайомитися із завірною копією [6].

Для того, щоб отримати інформацію особа особисто подає письмову заяву на її отримання. Заява – це письмове прохання задля видачі окремих адміністративно-правових актів щодо отримання права на доступ до інформації, яка цікава заявнику. До реквізитів заяви слід віднести: назва адміністративного органу, до якого звертається заявник; особистість і адреса заявника; вимога; дату подачі заявки і підпис заявника; список документів, які додаються до заяви в разі їх існування.

У разі необхідності у заяві вказується обґрунтування чи мета запиту публічної інформації. Також в Кодексі регламентована можливість отримання інформації від чужого імені (наприклад, представником чи іншою довіреною особою) за умови представлення нотаріального доручення або іншої згоди завірною адміністративним органом.

Ст. 38 Кодексу визначає, що державна установа зобов'язана надавати доступ до копій публічної інформації. Не допускається встановлювати будь-який збір за публікацію публічної інформації, за винятком сплати необхідної суми для копіювання [6].

Відповідь на отримання інформації надається державними органами негайно або протягом 10 днів, якщо запит публічної інформації вимагає пошуку та обробки окремих документів із значними обсягами або ж консультування державного органу зі своїм структурним підрозділом або іншим державним агентством в іншому районі. Якщо публічна інформація вимагає періоду 10 днів, державний орган повідомляє про це заявника.

Після отримання заяви державний орган влади може відмовити у видачі запитуваної інформації у випадках передбачених грузинським законодавством, про це він повідомляє заявника негайно. Підставами відмови слід вважати:

1) якщо запитувана інформація є державною, комерційною чи особистою таємницею;

2) якщо така інформація не підвідома органу до якого направлена заява;

3) якщо така інформація є у вільному доступі в мережі Інтернет;

4) якщо не дотримані норми та реквізити заявки та інші.

Доступ до публічної інформації надається безкоштовно, однак вартість копій документів сягає від 0,05 грузинських ларів (це приблизно – 0,53 копійки відповідно до курсу валют станом на 10 червня 2018 р.) за аркуш А4 та А3, друк на принтері – 0,1 грузинських ларів (це приблизно – 1,06 гривня відповідно курсу валют станом на 10 червня 2018 р.) за аркуш, запис інформації на компакт-диск – 2,6 грузинських ларів (це приблизно 27,54 гривень відповідно до курсу валют станом на 10 червня 2018 р.), запис на дискету вартує 1,3 грузинських ларів (це приблизно 13,77 гривень відповідно до курсу валют станом на 10 червня 2018 р.), 1 година відео інформації коштує 2,7 грузинських ларів (це приблизно 28,60 гривень відповідно до курсу валют станом на 10 червня 2018 р.), а 1 година аудіо інформації сягає 0,5 грузинських ларів (це приблизно 5,6 гривень відповідно до курсу валют станом на 10 червня 2018 р.). Однак існують винятки, зокрема у випадку, якщо інформація існує у електронній формі і її надсилають у такій формі заявнику.

Висновки. В ході проведеного аналізу встановлено, що екологічна інформація належить до публічної інформації, тому порядок отримання та/або надання інформації регламентує Загальний адміністративний кодекс Грузії. Грузинське законодавство є досить прогресивним та вдосконалим, однак складність отримання та/або надання інформації запитувачам полягає в тому, що ніякий нормативно-правовий акт не регламентує який саме орган державної влади володіє необхідною для запитувача інформацією.

Підписання та ратифікація Орхуської конвенції Грузією є, безумовно, великим кроком вперед, адже положення Конвенції зобов'язують органи державної влади відповідної держави-члена надавати всю необхідну інформацію своїм підпорядкованим підрозділам, але в грузинському законодавстві,

як і в українському, відсутній належний системний обмін інформацією в електронному вигляді.

Література:

1. Кинцурашвили Т. Орхусская конвенция в Грузии // Електронний ресурс: <http://www.nplg.gov.ge/gsd1/cgi-bin/library/2002.1.2/>
2. Тодуа Л. Орхусская конвенция помогает сообществу поддерживать здоровую окружающую среду // Електронний ресурс: <http://www.nplg.gov.ge/gsd1/cgi-bin/library/2003.3/>
3. Конституція Грузії від 24 серпня 1995 р. // Електронний ресурс: <http://www.parliament.ge/ge/kanonmdebloba/constitution-of-georgia-68>
4. Про захист навколишнього середовища: Закон Грузії від 10 грудня 1996 р. // Електронний ресурс: <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/33340>
5. Про доступ до інформації, участь громадськості у процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосується довкілля (Орхуська Конвенція) від 25.06.1998 р. // Офіційний вісник України. 2010. № 33. Ст. 1191.
6. Загальний адміністративний кодекс Грузії від 25 червня 1999 р. // Електронний ресурс: <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/16270>

УДК 349.42

Сидор В. Д.,
д-р юрид. наук, професор,
в.о. завідувача кафедри
цивільно-правових дисциплін
Чернівецького юридичного інституту
Національного університету
«Одеська юридична академія»

ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАБЛИЖЕННЯ АГРАРНИХ ТОВАРОВИРОБНИКІВ ДО ВИМОГ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Статтю присвячено дослідженню правового забезпечення наближення аграрних товаровиробників до вимог ЄС з метою